

ЗАКОН ЗА КОСМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

Предмет

Чл. 1. Този закон урежда дейностите по изстрелване, летателната експлоатация, насочването и приземяването на космически обекти, извършвани от територията на българската държава или от пространствата, поставени под юрисдикцията на българската държава, или извършвани от български физически и юридически лица, както и всички други дейности, свързани с научното изследване и използването на космическото пространство.

Цели

Чл. 2. Целите на този закон са:

1. повишаването конкурентоспособността на българската икономика чрез системно насърчаване на развитието на космическите науки и космическите дейности и чрез увеличаване на инвестициите за научни изследвания, иновации и технологично развитие;
2. да се гарантира националната сигурност, включително срещу заплахите, свързани с космическите аспекти на тероризма;
3. да се гарантират животът и здравето на населението и опазването на околната среда;
4. да се осигури пълноценното бъдещо участие на България в Европейската космическа агенция и развитието на българските космически дейности както на национално ниво, така и в международно сътрудничество с европейските партньори.

Международни задължения

Чл. 3. С този закон България изпълнява международните си задължения, произтичащи от Договора за принципите на дейността на държавите по изследването и използването на космическото пространство, включително Луната и другите небесни тела, Спогодбата за спасяване на космонавти, връщане на космонавти и връщане на обекти, изстреляни в

космическото пространство, Конвенцията за международната отговорност за вреди, причинени от космически обекти, Конвенцията за регистриране на обекти, изстрелвани в космическото пространство и другите международноправни документи в областта на космическата дейност, по които тя е страна.

Държавна политика за космическата дейност

Чл. 4. (1) Държавната политика в космическата дейност се осъществява чрез Народното събрание и Министерския съвет.

(2) Народното събрание приема Национална програма за космическата дейност по предложение на Министерския съвет.

(3) Министерският съвет ръководи и осъществява цялостна държавна политика за космическата дейност в България в съответствие с приетата Национална програма.

(4) Създава се Национален съвет за космическата дейност на Република България, чийто председател е министърът на външните работи. Националният съвет се състои от заместник-министри на транспорта, информационните технологии и съобщенията, на образованието, на отбраната и на икономиката, енергетиката и туризма, председателя на Българската академия на науките и представители на академичните среди и неправителствения сектор. Съставът и дейността на Националния съвет се уреждат с наредба на Министерския съвет.

(5) Националният съвет:

1. инициира и координира разработването на Национална програма за космическата дейност;

2. осъществява координация между ведомствата и осигурява взаимодействие между правителствения и неправителствения сектор;

3. разглежда предложенията за изменение на Националната програма.

Национална програма за космическата дейност

Чл. 5. (1) Националната програма за космическата дейност се разработва от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерството на икономиката, енергетиката и туризма, Министерството на външните работи, Министерството на образованието и науката, Министерството на отбраната и Българската академия на науките и се внася за разглеждане в Националния съвет.

(2) Националната програма включва:

1. Цел и обхват на политиките за развитие на космическите дейности;

2. Стратегия за развитие на космическите дейности и план за изпълнението ѝ;

3. Мерки за оптимизиране на ресурсите и инфраструктурата, необходими за развитие на космическите дейности;

4. Финансова рамка;

5. Мерки за обучение на специалисти в сферата на космическите дейности;

6. Целите и формите на участие на Република България в Европейската космическа политика, на сътрудничеството с Европейската космическа агенция и Европейска организация за ядрени изследвания, както и други форми на международно сътрудничество;

7. Мерки за насърчаване на проекти в сферата на космическите дейности, включително мерки по Закона за насърчаване на инвестициите;

8. Мерки за създаване на капацитет в областта на развитието на космическото право;

9. Въпроси, свързани с използването и управлението на космически обекти;

10. Други.

(3) Националната програма се приема за срок от пет години, като ежегодно се разглеждат предложения за нейното актуализиране.

Разрешителен режим

Чл. 6. (1) Всяко лице, желаещо да извършва дейности по изстрелване, летателна експлоатация и насочване на космически обекти в обхвата на този закон, трябва да получи предварително разрешение от Министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

(2) За получаването на разрешение се подава заявление, което съдържа:

1. точна идентификация на оператора, както и информация за опита му в областта на космическите дейности;

2. точно описание на дейностите, за които се иска разрешението;

3. точна идентификация на космическите обекти, за които се иска разрешението;

4. идентификация на производителя на космическия обект;

5. проучване на въздействието върху околната среда;

6. списък на лицата, които ще участват в изпълнението на дейностите, за които се иска разрешение;

7. всяка друга информация, която е известна на оператора и която може да бъде от значение за решението за предоставяне на разрешение.

(3) С подаването на заявлението по ал. 2 лицето се задължава в случай, че получи разрешение, да предостави полица за сключена задължителна застраховка за имуществена отговорност съгласно чл. 9 ал. 4.

(4) Редът за провеждане на проучването на въздействието върху околната среда на Земята и в открития космос се определя с наредба на министъра на околната среда и водите.

(5) Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията издава разрешенията при отчитане безопасността на населението и имуществото, опазването на околната среда на Земята и в открития космос, оптималното използване на въздушното и космическото пространство, националната сигурност, както и задълженията на Република България, произтичащи от международното право.

(6) Разрешението се издава за определен срок от време, съобразен с характера на дейностите на оператора.

(7) Министърът може да поиска от оператора в определен срок да предостави допълнителна информация, необходима във връзка с издаването на разрешението. Ако исканата информация не бъде предоставена в рамките на определения срок, заявлението може да бъде отхвърлено.

(8) Министърът взема решение въз основа на мотивирано становище на определени от него експерти. Операторът е длъжен да осигури достъп на експертите, определени от министъра, до съоръжения, сгради и материали, които ще бъдат използвани от оператора за целите за извършване на съответните дейности. Ако този достъп бъде отказан от оператора, министърът може да отхвърли заявлението.

Национален регистър

Чл. 7. (1) Създава се публичен национален регистър на космическите обекти, които се изстрелват от територията на българската държава. В регистъра не се вписват обекти, регистрирани от друга държава или международна организация.

(2) Министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията отговаря за воденето и съхраняването на националния регистър.

(3) Операторът следва да заяви за регистрация поне шест месеца преди изстрелването на космическия обект следната информация:

1. име на оператора;
2. регистрационен номер на космическия обект;
3. дата и място на изстрелване;
4. основни орбитални параметри;
5. данни за общата функция (предназначението) на космическия обект.

(4) В допълнение към информацията, посочена в предходната алинея, в регистъра се посочват производителите на космическия обект и неговите части, както и списък на основните съставни елементи и уреди на обекта.

(5) След всяко вписване в регистъра, министърът съобщава на Генералния секретар на Организацията на обединените нации информацията, посочена в алинеи 3 и 4, както и всяка информация, отнасяща се до загуба, излизане от орбита или края на функциониране на космическия обект.

(6) В случай на изменения на посочените данни, операторът е длъжен да ги заяви незабавно след узнаването.

Прехвърляне на дейности

Чл. 8. (1) Прехвърлянето на трето лице на разрешените дейности се извършва с предварително разрешение от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

(2) Заявлението за прехвърляне се подава съвместно от стария и новия оператор.

Имуществена отговорност за вреди

Чл. 9. (1) Когато българската държава е длъжна да изплати обезщетение съгласно международното право, тя има право на иск срещу операторите на космическата дейност, причинили вредите, до размера на обезщетението, определен в съответствие с правилата на този член.

(2) Вредите се определят както следва:

1. Когато вредите са причинени на друга държава или на чужди граждани, те се оценяват от българската държава и държавата, претендираща обезщетението. Операторът или упълномощено от него лице, може да участва в дискусиите между представителите на държавите или в процедурата за оценка на вредите;

2. Когато вредите са причинени на българските граждани, те се оценяват от общо трима експерти – по един, определен от всяка от страните, и трети, посочен по взаимно съгласие на страните.

(3) Правото на българската държава да предяви иск срещу друга държава не е пречка за прилагането на настоящия член и не може да бъде предварително условие за претенции на българската държава по отношение на оператора.

(4) За дейностите, за които се изисква разрешение по този закон, се сключва задължителна застраховка за имуществена отговорност, чийто минимален и максимален размер се определя от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

(5) Българската държава има право на пряк иск срещу застрахователя на дейностите, довели до плащане на обезщетение.

Задължение за уведомяване за неизправности

Чл. 10. Операторът е длъжен да информира незабавно министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията за всяка неизправност или аномалия на космическия обект, която може да доведе до опасност за хора и имущество, намиращи се на земята или в космическото пространство, или да причини вреди по смисъла на този закон.

Мерки в случай на вреди

Чл. 11. (1) Когато е необходимо разследване, за да се идентифицира държавата на регистрацията или на изстрелване, всички необходими мерки за запазването на намерените предмети се вземат от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията в координация с компетентните служби за гражданска защита.

(2) При връщане на обект на съответния оператор или, ако е необходимо, преди неговото връщане, както и в момента на идентифициране на държавата на регистрацията или на изстрелване, трябва да се вземат всички необходими мерки, за да се защитят правата на жертвите от вредите, причинени от космическия обект.

Национална сигурност

Чл. 12. (1) Всички космически дейности се осъществяват при отчитане интересите на националната сигурност.

(2) Разрешителният режим по чл. 6 не се прилага по отношение на дейности, свързани с националната сигурност.

Административно-наказателни разпоредби

Чл. 13. (1) Който експлоатира и/или изстрелва космически обект, без да има необходимите разрешения по чл. 6 и 8 се наказва с глоба от 10 000 до 100 000 лева, а при повторно нарушение – от 50 000 до 500 000 лева.

(2) Който наруши задълженията си по член 7, се наказва с глоба от 1 000 до 10 000 лева, а при повторно нарушение – от 5 000 до 50 000 лева.

(3) Нарушенията се установяват с актове, съставени от определени от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията длъжностни лица, а наказателните постановления се издават от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията или оправомощено от него длъжностно лице.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Космически дейности" са:

а. научно-изследователска дейност и дейности за технологично развитие, свързани с проектирането, производството и експлоатацията на космически обекти или части от тях;

б. използването и изследването на космическото пространство, както и дейности за насърчаване на използването и изследването му;

в. дейностите по изстрелване, летателна експлоатация и насочване на космически обекти, извършвани от територията на българската държава или от пространствата, поставени под юрисдикцията на българската държава, или извършвани от български физически и юридически лица.

2. "Космически обекти" са обектите, проектирани и предназначени за използване в космоса, включително космически ракети-носители, изкуствени спътници и космически кораби и техните компоненти.

3. "Оператор" означава физическо или юридическо лице, което извършва дейностите, посочени в този закон, и разполага, самостоятелно или съвместно, с ефективен контрол върху космическия обект.

4. "Космически изследвания" означава дейности, които насърчават развитието на секторите, свързани с космическа дейност в областта на образованието, технологиите и информацията и т.н.

5. "Вреда" означава загуба на живот, увреждания на здравето, унищожаване или повреждане на имущество на държави, на физически или юридически лица или на международни организации и увреждане на околната среда поради падане, сблъсък или експлозия на космически обекти и/или други подобни.

Заключителни разпоредби

§ 2. Този закон влиза в сила шест месеца след датата на обнародването му в Държавен вестник.

§ 3. Космически обекти, регистрирани в Организацията на обединените нации от Република България преди влизането в сила на този закон се считат за регистрирани обекти в съответствие с член 7.

§ 4. В срок от два месеца от датата на влизане на закона в сила, операторите са длъжни да информират министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията за космически дейности, които те изпълняват, и по отношение на които се прилага този закон.

Законът е приет от 42-ото Народно събрание на ..... г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

Вносител:

Мартин Захариев

народен представител от ПГКБ

МОТИВИ

към проекта на Закон за космическата дейност

Проектът на закон има за цел за първи път в историята на българското законодателство да уреди материята на националните космически дейности. Парадоксално е, че България, която има богата и успешна история, свързана с усвояването и изучаването на космоса, изостава от световната тенденция за национално правно регламентиране на тази сфера. Понастоящем повече от десет държави имат законодателна уредба на космическите дейности, включително редица държави - членки на ЕС.

Скоростта, с която се развиват технологиите и телекомуникациите, нарастването на броя на страните, които имат потенциал в областта на космическите дейности, както и все по-активното участие на частните субекти в тях, изисква целенасочено отношение към космоса.

Приемането на Закон за космическата дейност е предпоставка за по-стриктно изпълнение на задълженията на българската държава като страна по основните международни договори в областта на космоса (Договор за принципите на дейността на държавите по изследването и използването на космическото пространство, включително Луната и другите небесни тела от 1967 г., Спогодба за спасяване на космонавти, връщане на космонавти и връщане на обекти, изстреляни в космическото пространство от 1968 г., Конвенция за международната отговорност за вреди, причинени от космически обекти от 1972 г., Конвенция за регистриране на обекти, изстрелвани в космическото пространство от 1975 г.) и за придържане към основните принципи на космическото право, а именно: изследване и използване на Космоса за благото и в интерес на цялото човечество, на основата на равенство между държавите; забрана за присвояване на космическото пространство; използване на космоса изключително за мирни цели; международна отговорност на държавите за вреди, причинени от космически обекти, регистрирани от тях, и за националната си космическа дейност, включително и за осъществяваната от физически и юридически лица; задължение да не се замърсява Космоса, и и др. Чрез приемането на закона ще бъдат изпълнени конкретни ангажименти, произтичащи от изброените международни правни инструменти:

- чл. VI от Договора за принципите на дейността на държавите по изследването и използването на космическото пространство, включително Луната и другите небесни тела от 1967 г. изисква от страните да контролират дейностите на частни субекти в космоса и установява международна

отговорност за държавата за частни космически дейности, които не са в съответствие с разпоредбите на Договора;

- чл. VIII и IX от Договора от 1967 г. и Конвенцията за регистриране на обекти, изстрелвани в космическото пространство от 1975 г. въвеждат задължение за създаването на национален регистър на космическите обекти и за уведомяване на Генералния секретар на ООН за национални дейности в космоса.

Приемането на закона би създадо предпоставки за по-пълноценно участие на България в Европейската космическа политика чрез създаване на институционална рамка за определяне и провеждане на целенасочена национална политика, материализирана в петгодишни Национални програми за космическата дейност.

Основна особеност на космическите дейности е, че те са високо-технологични и стимулират развитието на научно-изследователската дейност и иновациите. Формулирането на адекватна национална политика би позволило пълноценно използване на националния образователен и научен потенциал в областта на точните науки.

Освен това, приемането на Закон за космическата дейност е първа и необходима стъпка за гарантиране на националната сигурност срещу непознати досега заплахи като използването на космически технологии за терористични цели (космически тероризъм) и космическото пиратство, което се очаква да се появи като нова, еволюирала форма на проблема за морското пиратство в Индийския океан, феномен, на който международната общност от години е неспособна да намери решение. В този смисъл, приемането на закона се явява като проактивна, изпреварваща мярка за осигуряване на националната сигурност, като предпоставка за създаването на национален експертен капацитет за противодействие на новите и на бъдещите заплахи.

Конкретните цели на закона са:

- стимулиране развитието на националната икономика и науката в България;
- повишаване на технологичния ресурс и въвеждане на иновационни технологии;
- гарантиране на националната сигурност;
- гарантиране на живота и здравето на населението;
- опазване на околната среда.

Предметният обхват на закона се основава на териториалния принцип (космически дейности, извършвани от територията на българската държава или от пространствата, поставени под юрисдикцията на българската държава) и на националния принцип (дейности, извършвани от български физически и юридически лица).

Предвижда се националната политика в областта на космическите дейности да се осъществява от Министерския съвет въз основа на петгодишна Национална програма, приета от Народното събрание. Част от задължителното съдържание на Програмата са финансовата рамка за нейното осъществяване и мерки за насърчаване на проекти и инвестиции в сферата на космическите дейности, включително мерки по Закона за насърчаване на инвестициите. Към Министерския съвет следва да се създаде Национален съвет за космическата дейност на Република България, който да осигурява междуведомствената координация и взаимодействието с неправителствения сектор.

Проектът на закон предвижда въвеждането на лицензионен режим за изстрелване, летателна експлоатация и насочване на космически обекти, като органът, който дава разрешенията, е министърът на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

В съответствие с международноправните задължения на държавата се създава национален регистър на космическите обекти, който е предпоставка за упражняването на ефективен контрол по отношение на дейностите, които могат да ангажират отговорността на държавата. Предвидени са правила за определяне на размера на вредите в случай на настъпили увреждания в резултат на космически дейности.

Регламентирана е административно-наказателна отговорност за нарушения на закона, като наказанията са глоби.

С оглед на необходимостта от запознаване на правните субекти с нормативния акт като пръв за България закон за космическата дейност, предвидено е той да влезе в сила шест месеца след обнародването в „Държавен вестник“.

ВНОСИТЕЛ:

Мартин Захариев

народен представител от ПГКБ